

Rok: 2025

Dodatek č. 2 k „Záchrannému programu užovky stromové (*Zamenis longissimus*) v ČR“

Záchranný program (dále jen ZP) užovky stromové (*Zamenis longissimus*) v ČR, který byl schválen v roce 2008 (viz č. j. 71802/ENV/08-1671/600/08 a Věstník MŽP 2008/11, sdělení č. 17), se mění takto:

- I. Kap. 1.2.2.2 – Recentní rozšíření: Dochází k úpravě úvodního textu a doplnění lokalit Povltaví a Kosteliska do seznamu lokalit recentního rozšíření užovky stromové v ČR, následovně:*

V současné době existují spolehlivé informace o trvalém výskytu a rozmnožujících se populacích z pěti oblastí v České republice: z Poohří, Podyjí, Bílých Karpat, Povltaví a Kostelisek. Neověřená (případně i doložená) pozorování odjinud jsou ojedinělá a neprokazují výskyt populace. Přesto je teoreticky možné, že na našem území může další izolovaná populace žít (připomeňme, že jedna ze tří izolovaných populací v Německu byla objevena až po II. světové válce a naše populace v Bílých Karpatech teprve v roce 1984).

Povltaví

Území se typologicky podobá Podyjí i Poohří, protože i zde je výskyt navázán na říční fenomén. Podobně jako v Poohří nebo Karpatech je i v Povltaví výskyt vázán na lidské aktivity, konkrétně na chatové osady a v nich přítomné drobné komposty a skládky bioodpadu.

Zdejší populace druhu pochází nejspíš ze 12 jedinců, kteří byli v 80. letech 20. stol. vysazeni v PR Kobylí draha teraristou Slavojem Šťastným. Tito jedinci pochází podle dostupných informací z Poohří. Nelze ale vyloučit, že zde byli později vypuštěni i další jedinci. Výsledky pravidelného monitoringu v průběhu let ukázaly, že místní populace je významnější, než se doposud obecně předpokládalo. Z aktuálně získaných údajů je zřejmé, že okolí Krňan obývá zřejmě vitální, stabilní a početná populace zájmového druhu. Lze usuzovat, že populace není soustředěna pouze na těsné okolí Krňan a přilehlý kaňon Vltavy, ale je rozšířena na mnohem větší území, včetně minimálně části přilehlého levého břehu Sázavy.

Kosteliska

Ptačí park Kosteliska se nachází severozápadně od města Dubňany na Hodonínsku Kyjovky v nadmořské výšce 190 m. n. m. Rozprostírá se v nivě

říčky Kyjovky v bezprostřední blízkosti ornitologicky atraktivních Mutěnických rybníků. Jedná se o velmi dynamické prostředí. V minulosti tu byl několikrát rybník, mokřad, nivní louka a pole, některá vyvýšená místa jsou suchá a písčítá se zbytky píscomilné vegetace. Prolíná se tu mozaika vodních ploch, rákosin, luk, lesíků, ale také suchých písčin.

Území spravuje Jihomoravská pobočka České společnosti ornitologické. Probíhá zde pastva uherského stepního skotu, koní, koz a ovcí.

Užovka stromová zde byla poprvé nalezena v květnu 2022 ornitology z ČSO, se systematickým monitoringem se začalo v roce 2024. Dle výsledků z monitoringu v roce 2024 bylo zde nalezeno 34 jedinců.

II. Kap. 1.2.2.3 – Trendy rozšíření: Dochází k doplnění lokalit Povltaví a Kosteliska na konec kapitoly

Povltaví a Kosteliska

Jelikož se jedná o nově objevené lokality výskytu, o změnách v početnosti na těchto lokalitách nejsou k dispozici žádné údaje. Populace je podle údajů ze systematického monitoringu na vzestupu.

III. Kap. 2 – Cíle záchranného programu: Upravuje se znění úvodního textu k dlouhodobým cílům a dochází k doplnění cílů ZP pro oblast výskytu užovky stromové v Povltaví a Kosteliskách, následovně:

Dlouhodobým cílem záchranného programu je zachování životaschopných populací

užovky stromové ve všech známých oblastech výskytu, tzn. v Poohří, v Podyjí, v Bílých Karpatech, v Povltaví a v Kosteliskách, případně na dalších nově objevených lokalitách.

Dlouhodobé cíle:

Povltaví

- 1) Udržet, případně zlepšit, stav populace užovky stromové v rozsahu současného (tj. ke konci roku 2024) areálu rozšíření v oblasti Povltaví
- 2) Zapojit místní obyvatele do aktivit na podporu užovky stromové, zejména pokud jde o vytváření vhodných podmínek (např. líhniště, zimoviště) pro její dlouhodobé udržení

Kosteliska

- 1) Udržet, případně zlepšit, stav populace užovky stromové v rozsahu současného (tj. ke konci roku 2024) areálu rozšíření v oblasti Kostelisek

Střednědobé cíle:

Povltaví

- 1) Získat nové a zpřesnit stávající informace o rozšíření, vazbě na lidská obydlí a lidské aktivity a míře ohrožení užovky stromové v Povltaví
- 2) Realizovat osvětová opatření a případně další opatření pro udržení stavu populace v místech zjištěného výskytu
- 3) Zmapovat potenciálně vhodné biotopy za hranicí současného areálu
- 4) Získat další údaje o ekologii druhu, včetně mezidruhových vztahů (vliv predátorů ap.)
- 5) V místě známého výskytu založit nová líhniště a podporovat případné aktivity místních, vedoucí k podpoře užovky stromové (budování líhnišť, zídek)

Kosteliska

- 1) Získat další údaje o ekologii druhu, včetně mezidruhových vztahů (vliv predátorů ap.)
- 2) Pečovat o stávající biotopy
- 3) Zmapovat potenciálně vhodné biotopy za hranicí současného areálu
- 4) Na základě získaných dat odhadnout početnost populace
- 5) V místě známého výskytu založit nová líhniště, hadníky, zídky
- 6) Omezit negativní vlivy dopravy

IV. *Mění se náplň následujících opatření tak, že jsou navržena k realizaci i v oblasti Povltaví a Kostelisek, resp. ve všech pěti oblastech dosud známého výskytu užovky stromové: 3.1.1 – Péče o líhniště, 3.1.2 – Péče o významné biotopové prvky a migrační koridory, 3.3.1 – Monitoring biotopů, 3.3.2 – Monitoring líhnišť a 3.3.4 – Sběr doplňujících údajů o výskytu užovky stromové. V rámci naplňování opatření 3.1.1. a 3.1.2. je nezbytné zapojit do jejich realizace zejména místní obyvatele a majitele dotčených pozemků, neboť z hlediska dlouhodobého udržení populace jsou klíčovým činitelem.*

Zdůvodnění:

Mapování a monitoring užovky stromové realizovaný v posledních letech v oblasti Povltaví a Kostelisek jako součást ZP prokázal existenci relativně silné populace na těchto lokalitách. V Povltaví byla zjištěna synantropní vazba druhu a také potenciální ohrožení spjaté se snižováním členitosti krajiny. Jedná se tedy o velmi podobné problémy jako v ostatních oblastech výskytu užovky stromové. Považujeme tudíž za potřebné realizovat odpovídající opatření, z nichž některá byla v původním znění ZP navržena pouze pro oblasti Poohří, Podyjí a Bílých Karpat.

Literatura:

Čamlík, G., Ryška, O., Harca, Z. 2024: Monitoring užovky stromové na lokalitě Kosteliska v roce 2024. Zpráva pro AOPK ČR, 13 s.

Fischer, D. 2024: Monitoring užovky stromové v Povltaví v roce 2024. Zpráva pro AOPK ČR, 19 s.

Mikátová, B., Jeřábková, L. Atlas rozšíření plazů České republiky. 2023. AOPK ČR. 162 s.

Musilová, R., Mikátová, B., Vlašín, M., Fischer, D., Matoušová, J., Brzobohatá, T., Čolobentičová, L. 2024: Záchranný program užovky stromové (*Zamenis longissimus*) v České republice. Hodnotící zpráva za období 2008–2021. 74 s.